

MESTO KOŠICE

Materiál na zasadnutie Mestského zastupiteľstva v Košiciach

Názov materiálu	Východiská na prípravu programového rozpočtu mesta Košice na roky 2024 - 2026
Predkladá	Ing. Jaroslav Polaček, primátor mesta Košice
Spracovateľ	Ekonomické oddelenie, Referát plánovania rozpočtu a financovania
Dátum zasadnutia	24.11.2023
Číslo spisu	MK/A/2023/12917
Uznesenie	MZ MR

NÁVRH NA UZNESENIE

Mestské zastupiteľstvo v Košiciach v zmysle § 4 ods.2 Štatútu mesta Košice

berie na vedomie

Východiská na prípravu programového rozpočtu mesta Košice na roky 2024 - 2026

Východiská na prípravu programového rozpočtu mesta Košice na roky 2024 – 2026

Cieľom predloženého materiálu je informovať o príprave a východiskách prípravy programového rozpočtu mesta Košice na roky 2024-2026. Ide o pracovnú verziu návrhu, ktorá obsahuje vo výdavkoch potreby mesta na zabezpečenie služieb v súlade so zákonom o obecnom zriadení a zároveň reálne očakávané príjmy. Materiál obsahuje tabuľkovú časť návrhu rozpočtu na rok 2024 v štruktúre:

- schválený rozpočet na rok 2023,
- návrh rozpočtu na rok 2024 (upravené požiadavky útvarov magistrátu a mestských podnikov)
- požiadavky na rok 2024 (z podkladov jednotlivých útvarov magistrátu a mestských podnikov).

Vychádzajúc z požiadaviek jednotlivých útvarov a mestských podnikov je rozpočet schodkový vo výške viac ako 93,5 mil. €, z toho schodok v bežnom rozpočte je 43,5 mil. €.

Úpravou (znížením) jednotlivých požiadaviek sme spracovali návrh rozpočtu so **schodkom vo výške viac ako 42 mil. €, z toho schodok v bežnom rozpočte predstavuje takmer 27 mil. €**. V tejto podobe nie je možné ho predložiť na schválenie, nakoľko v zmysle zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, § 10, ods. 7 sa rozpočet obce zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový.

Vysoký schodok rozpočtu je výsledkom nepriaznivej finančnej situácie takmer všetkých samospráv na Slovensku, ktoré nedokážu zostaviť na rok 2024 vyrovnané rozpočty. Za posledné 4 roky to bola pandémia ochorenia Covid-19, následne vysoká miera inflácie (od roku 2019 vo výške cca 30 %), výrazná valorizácia miezd zamestnancov verejnej správy (z toho najviac v odvetví školstva), vojna na Ukrajine a z nej vyplývajúca energetická kríza a nárast cien energií.

Okrem týchto dôvodov s celosvetovými dopadmi a dopadmi na slovenskú ekonomiku sa ešte viac prehĺbil nedostatok finančných zdrojov pre samosprávy schválením zvýšenia nezdanieľnej časti základu dane z 19,2-násobku životného minima na 21-násobok a daňová a odvodová reforma – tzv. „prorodinný balíček“, ktoré znížili mestám a obciam ich najväčší zdroj príjmov – daň z príjmov fyzických osôb. **Tieto zásahy štátu znamenali pre Košice stratu príjmov z podielových daní za obdobie r. 2019 – 2023 sumu 56 mil. €.**

Zároveň pribudli samosprávam nové kompetencie, ktoré si vyžadovali nárast výdavkov. Ide napríklad o tzv. chodníkovú novelu, zmenu vo financovaní neštátnych školských zariadení, novelu zákonníka práce-rekreačné poukazy, zmeny v spôsobe financovania sociálnych služieb, zmeny v zákone o Environmentálnom fonde-zníženie príjmov z poplatku za uloženie odpadu, zmenu zákona o odpadoch-povinnosť zabezpečenia zberu biologicky rozložiteľného kuchynského odpadu. **Všetky tieto nové kompetencie predstavovali za uvedené obdobie negatívne finančné dopady vo výške viac ako 27 mil. €.**

Keď k týmto výdavkom pripočítame valorizácie miezd zamestnancov, celkový nárast výdavkov za obdobie 2019 – 2023 predstavuje kumulovane viac ako 115 mil. €. Z tejto sumy len zvýšenie výdavkov v školstve bolo cca 70 mil. €.

Príjmy rozpočtu 2024

Prognóza Rady pre rozpočtovú zodpovednosť na rok 2024 predpokladá podielové dane pre mesto Košice vo výške 129 932 tis. €, čo je menej ako schválený rozpočet na rok 2023 (132 mil. €). Návrh štátneho rozpočtu zatiaľ nie je spracovaný, preto odporúčanie MF SR je, aby obce pri spracovaní svojich návrhov rozpočtov vychádzali zo septembrovej prognózy, ktorá pre mesto Košice stanovila sumu podielových daní vo výške 129 766 tis. €.

Pri zachovaní ostatných daňových a nedaňových príjmov na úrovni roka 2023 a vychádzajúc z očakávanej skutočnosti na rok 2023 odhadujeme bežné príjmy vo výške 241 mil. €. Spolu s predpokladom kapitálových príjmov (vrátane grantov a transferov zo ŠR a EÚ na rozpracované projekty) by celkové príjmy rozpočtu bez príjmov z finančných operácií predstavovali sumu 266 mil. €.

V príjmových finančných operáciách najvyššiu sumu predstavuje predpokladaný príjem z nedočerpaného úveru z roka 2023 vo výške 6,5 mil. € (z toho 2,5 mil. € na rekonštrukciu verejného osvetlenia a 4 mil. € na ostatné kapitálové výdavky).

Celkové príjmy spolu sú v návrhu vo výške 273,7 mil. €.

Výdavky rozpočtu 2024

Výdavky rozpočtu vychádzajú z aktuálnych potrieb pri zohľadnení nárastu cien z dôvodu inflácie a valorizácie miezd zamestnancov. Nezohľadňujú úplne požiadavky jednotlivých útvarov, mestských podnikov, mestských častí a iných inštitúcií napojených na rozpočet mesta, nakoľko príjmová časť rozpočtu to neumožňuje.

Napriek tomu je rozpočet vysoko schodkový a neumožňuje vykryť v potrebnej miere základné prevádzkové potreby mesta. Schodok bežného rozpočtu predstavuje sumu takmer 27 mil. €. Na jeho vykrytie nie je možné použiť úverové zdroje ani iné príjmové finančné operácie (napr. rezervný fond), nakoľko v roku 2024 už nebude platiť výnimka zo zákona o rozpočtových pravidlách, ktorá umožňovala do konca roka 2023 použiť na vykrytie bežných výdavkov aj iné, ako bežné príjmy.

Riešením tejto krízovej situácie je hľadať ešte ďalšie úsporné opatrenia na strane výdavkov, ani tie však nebudú postačovať na zostavenie vyrovnaného rozpočtu. Úsporné opatrenia by pomohli čiastočne znížiť schodok, na dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu je však nevyhnutné pristúpiť aj k zvýšeniu príjmovej časti rozpočtu.

Ide predovšetkým o daň z nehnuteľností a poplatok za komunálny odpad, ktoré sú okrem podielových daní najväčším zdrojom príjmovej časti rozpočtu. V oblasti odpadového hospodárstva ide o dlhodobú nevyrovnanosť medzi príjmami z poplatku za komunálny odpad a výdavkami za zber, odvoz a zneškodnenie odpadu, pričom tento rozdiel každým rokom narastá a nie je v súlade so zákonom o odpadoch. V roku 2023 mesto dopláca na výdavky z iných zdrojov rozpočtu vo výške 3,5 mil. €.

Okrem týchto daní navrhujeme úpravu ďalších príjmov, akými sú daň na nevýherné hracie automaty, daň za zaujatie verejného priestranstva, daň za ubytovanie, školské poplatky, sociálne poplatky a iné.

Bez schválenia navrhovaných opatrení v oblasti príjmov by mesto muselo prijať také razantné úsporné opatrenia, ktoré by občania pocítili na kvalite a kvantite poskytovaných služieb. Išlo by napríklad o nasledovné služby, resp. výrazné zníženie výdavkov:

- mestská verejná doprava (obmedzenie, resp. rušenie niektorých liniek, veľké časové intervaly medzi spojmi),
- zníženie rozsahu poskytovaných sociálnych služieb (znížený počet hodín a menší počet klientov)

- žiadne dotácie poskytované v zmysle VZN č. 190 (kultúra, šport, útulky pre zvieratá, atď)
- výrazné obmedzenie financovania rozpočtových a príspevkových organizácií mesta (napr. Správa mestskej zelene – znížený počet kosieb a nižší rozsah údržby verejnej zelene)
- pozastavenie, resp. obmedzenie financovania všetkých organizácií napojených na rozpočet mesta, akými sú napr. Košická Aréna, Creative Industry, KFA, NTC, Visit Košice, Detská železnica, Fond zdravia, Perly gotickej cesty a iné)
- zníženie poskytovaných služieb v oblasti odpadového hospodárstva (zníženie počtu cyklov odvozu odpadu, zrušenie zberných dvorov, obmedzenie odvozu odpadu zo záhradkárskeho lokalít, stiahnutie veľkokapacitných kontajnerov)
- minimálny rozsah údržby komunikácií, žiadne súvislé opravy a rekonštrukcie, úplné pozastavenie schválených súvislých opráv komunikácií realizovaných formou splátok
- zníženie výdavkov na školstvo a obmedzenie ich činnosti
- obmedzenie rozsahu svietenia verejného osvetlenia
- zníženie výdavkov na zimnú údržbu a čistotu verejných priestranstiev
- minimálne výdavky na kultúru, šport a prevádzku športových zariadení, prípadne ich zatvorenie
- zníženie rozsahu činnosti Mestskej polície, prepúšťanie policajtov a neprijímanie nových
- zníženie výdavkov, resp. pozastavenie financovania mestských častí
- pozastavenie vyplácania odmien pre poslancov mestského zastupiteľstva a volených funkcionárov
- znižovanie mzdových výdavkov prostredníctvom úsporných opatrení (napr. práca na 60 % v niektorých pracovných dňoch, resp. prepúšťanie zamestnancov)
- žiadne nové investičné výdavky, okrem dokončenia rozostavaných projektov z predchádzajúceho roka

V súčasnosti nevieme presne stanoviť výšku **kapitálových výdavkov** (bude závisieť od dokončenia rozostavaných stavieb a projektov do konca roka 2023) a vytvorenia finančných zdrojov na prípadné nové projekty. Rozpočet zatiaľ uvažuje s príjmami z predaja majetku vo výške cca 1 mil. € a so zdrojmi z grantov a transferov zo ŠR a EÚ vo výške necelých 24 mil. €. Kapitálové výdavky sú navrhované vo výške takmer 40 mil. € a sú okrem vyššie uvedených zdrojov kryté čiastočne úvermi (predpokladané zostatky z roka 2023) vo výške 6,5 mil. €. Napriek tomu nie sú finančne kryté kapitálové výdavky vo výške cca 8 mil. €.

Významnú časť výdavkov predstavujú aj **finančné operácie** (splátky úverov vo výške 6,3 mil. €), vklady do základného imania v spoločnostiach NTC, KFA vo výške 1,5 mil. € (na dokončenie rozostavaných objektov). Ide o celkovú sumu 7,8 mil. €.

Celkový schodok predstavuje viac ako 42 mil. €.

Monitorovací a ozdravný režim

V prípade, že sa nezrealizujú žiadne z vyššie uvedených opatrení, či už na strane príjmov alebo na strane výdavkov, v roku 2024 by sa mesto mohlo dostať do ozdravného režimu. Ozdravnému režimu predchádza tzv. monitorovací režim. V zmysle § 18a) zákona 583/2004 Z. z. ide o stav, keď celková výška záväzkov po lehote splatnosti presiahne 10 %

skutočných bežných príjmov predchádzajúceho roka. Mesto musí túto skutočnosť oznámiť Ministerstvu financií SR (ďalej len MF SR) do 3 dní od zistenia tejto skutočnosti. V tomto režime mesto predkladá MF SR každých 90 dní správu o hospodárení až do doby 2 po sebe nasledujúcich správ, kedy by pominuli skutočnosti, ktoré spustili monitorovací režim.

Ozdravný režim by nastal v prípade, ak by mesto neuhradilo uznaný záväzok do 60 dní po lehote splatnosti a zároveň výška záväzkov by presiahla 15 % bežných príjmov predchádzajúceho roka. V tejto situácii mesto podobne ako pri monitorovacom režime musí do 3 dní oznámiť túto skutočnosť MF SR a zároveň do 15 dní spracovať návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Počas ozdravného režimu nesmie byť poslancom, hlavnému kontrolórovi, ani zamestnancom vyplatená odmena. Zároveň mesto nesmie prijímať návratné zdroje financovania iba po odsúhlasení MF SR.

Záver

Ako vyplýva z vyššie uvedených skutočností, finančná situácia mesta je kritická a je dôsledkom neprimeraných zásahov štátu do hospodárenia samospráv. V podobnej situácii ako mesto Košice sa ocitli všetky samosprávy na Slovensku a v súčasnosti nedokážu zostaviť vyrovnané rozpočty. Z týchto dôvodov pristupujú k schvaľovaniu nevyhnutných opatrení na dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu – predovšetkým k zvyšovaniu miestnych daní a poplatkov. **Mesto Košice taktiež pristupuje k realizácii týchto opatrení a predkladá návrhy na schválenie zmien Všeobecne záväzných nariadení týkajúcich sa miestnych daní a poplatkov. V opačnom prípade nebude schopné plniť svoje základné funkcie.**

Košice 15. 11. 2023

Spracoval: Ekonomické oddelenie,
Referát plánovania rozpočtu a financovania

